

12. Офіційна довідкова інформація, ЛІГА: ЗАКОН від 23.05.2007, «Юрисдикція». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/TS001849?an=2&scop=0&fcop=295>

13. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України; Кодекс, Закон від 06.07.2005 № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст.446.

REFERENCES:

1. Sukharev, A. Ya., & Krutskykh, V. E. (2003). *Bolshoi yurydycheskyi slovar*. [Big law dictionary]. M.: YNFRA-M [in Russian].
2. Shemshuchenko, Yu.S. (Ed.). (2003). *Iurydychna entsyklopediia*. [Legal encyclopedia]. K.: Ukrainska entsyklopediia [in Ukrainian].
3. Skakun, O. F. (2011). *Teoriia derzhavy i prava: pidruchnyk*. [Theory of State and Law: textbook]. K.: Alerta; TsUL [in Ukrainian].
4. *Slovyuk ukrainskoi movy: v 11 tomakh*. (1973). [Dictionary of the Ukrainian language] [in Ukrainian].
5. Zaichuk, O. V., & Onishchenko, N. M. (2008). *Teoriia derzhavy i prava. Akademichnyi kurs: pidruchnyk*. [Theory of State and Law. Academic course: textbook]. K.: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
6. Panchyshyn, A. V. (2010). Poniattia, oznaky ta struktura katehorii «pravovyi status». [The concept, characteristics and structure of the category "legal status"]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, 2, 95-98. [in Ukrainian].
7. Vytruk, N. V. (1979). *Osnovy teoryu pravovoho polozhennia lychnosti v sotsyalystychemom obshchestve*. [Fundamentals of the theory of the legal status of the individual in a socialist society]. Moskva [in Russian].
8. Stetsenko, S. H. (2007). *Administratyvne pravo Ukrainy : Navchalnyi posibnyk*. [Administrative law of Ukraine: textbook]. K.: Atika [in Ukrainian].
9. Kolomoiets, T.O. (2011). *Administratyvne pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs: pidruch.* [Administrative law of Ukraine. Academic course: textbook]. K: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
10. Olefirenko, N. (2013). *Administratyvno-pravovyi status administratyvnoho sudu v Ukraini*. [Administrative and legal status of the administrative court in Ukraine]. *Slovo natsionalnoi shkoly suddiv Ukrainy*, 3 (4), 152–155. [in Ukrainian].
11. Pro sudoustrii i status suddiv: Zakon Ukrainy № 1402-VIII. (2016, June 02). [On the Judiciary and the Status of Judges]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, 31, 545. [in Ukrainian].
12. Офіційна довідкова інформація, ЛІГА: ЗАКОН. (2007). [Official background information]. «Юрисдикція». Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/TS001849?an=2&scop=0&fcop=295> [in Ukrainian].
13. Кодекс адміністративного судочинства України № 2747-IV. (2005, July 06). [Code of Administrative Procedure of Ukraine: Code of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 35-37, 446 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 14.04.2021

УДК 342.95

DOI: 10.36550/2522-9230-2021-10-74-79

Махаринець Дмитро Євгенійович,
здобувач Науково-дослідний інститут публічного права

ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Просуваючись шляхом європейської інтеграції, Україна здійснює державотворення та розбудову громадянського суспільства на основі концепції орієнтованості на людину, впроваджуючи сучасні підходи до визначення ролі держави та її органів у житті людини та її розвитку. пересічний громадянин. Одним із напрямків запроваджених реформ є сфера забезпечення прав людини та громадянина, створення умов для захисту цих прав у разі їх порушення чи посягання на них. Особливо важливим у цьому контексті є створення умов, що гарантують забезпечення громадян їх суб'єктивними правами у відносинах з органами державного управління. Формою реалізації права на захист від протиправних дій та рішень органів державної влади є адміністративне правосуддя, що забезпечує встановлення правопорядку у сфері державного управління. Тому необхідність визначення особливостей, що розкривають та характеризують суть юрисдикційної діяльності адміністративних судів у формуванні правового суспільства, набуває актуальності.

Метою статті є визначення особливостей, що розкривають та характеризують суть юрисдикційної діяльності адміністративних судів в умовах формування правового суспільства на основі теорії адміністративного права та процесу, наукових поглядів адміністраторів, норм чинного законодавства.

У статті досліджується правова категорія «юрисдикція», «адміністративна юрисдикція» та описується юрисдикційна діяльність адміністративних судів як різновид правоохоронної та правозастосовчої діяльності при здійсненні правового захисту у публічно-правових спорах, висвітлюються особливості юрисдикційної діяльності.

Ключові слова: юрисдикція, адміністративна юрисдикція, підсудність, підвідомчість, публічно-правовий спір.

Makharynets' D. JURISDICTIONAL ACTIVITY OF ADMINISTRATIVE COURTS IN THE CONDITIONS OF FORMATION OF LEGAL SOCIETY

Moving along the path of European integration, Ukraine is carrying out state-building and building civil society on the basis of the concept of human-centeredness, introducing modern approaches to determining the role of the state and its organs in the life of man and the average citizen. One of the directions of the introduced reforms is the sphere of ensuring human and civil rights, creating conditions for the protection of these rights in case of their violation or encroachment on them. Of particular importance in this context is the creation of conditions that guarantee the provision of citizens with their subjective rights in relations with public administration bodies. The form of realization of the right to protection from illegal actions and decisions of public authorities is administrative justice, ensuring the establishment of law and order in the field of public administration. Therefore, the need to determine the features that reveal and characterize the essence of the jurisdictional activities of administrative courts in the formation of a legal society becomes relevant.

The purpose of the article is to determine the features that reveal and characterize the essence of the jurisdictional activity of administrative courts in the conditions of formation of a legal society on the basis of the theory of administrative law and process, scientific views of administrators, norms of current legislation.

The article examines the legal category "jurisdiction", "administrative jurisdiction" and describes the jurisdictional activities of administrative courts as a type of law enforcement and law enforcement activities in the implementation of legal protection in public law disputes, highlights the characteristics of jurisdictional activities.

Key words: jurisdiction, administrative jurisdiction, jurisdiction, jurisdiction, public law dispute.

Постановка проблеми. Рухаючись шляхом євроінтеграції, Україна здійснює державотворення та розбудову громадянського суспільства на основі концепції людиноцентризму, запроваджуючи сучасні підходи в питаннях визначення ролі держави та її органів у житті людини та пересічного громадянина. Одним із напрямків запроваджених реформ обрано сферу забезпечення прав людини та громадянина, створення умов для здійснення захисту цих прав у разі їх порушення чи посягання на них. Особливого значення в цьому контексті набуває створення умов, що гарантують забезпечення громадянам їх суб'єктивних прав у відносинах з органами публічної адміністрації. Формою реалізації права на захист від протиправних дій та рішень органів державної влади виступає адміністративна юстиція, забезпечуючи утвердження правопорядку у сфері публічного адміністрування. Тож актуальності набуває необхідність визначення ознак, що розкривають і характеризують сутність юрисдикційної діяльності адміністративних судів в умовах формування правового суспільства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню питань юрисдикційної діяльності адміністративних судів свої праці присвятили багато вчених адміністративістів, зокрема: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, Р.В. Войтович, І.П. Голосніченко, А.Т. Комзюк, П.М. Рабінович, М.М. Романяк, А.О. Селіванов та інші. Проте, в умовах формування правового суспільства, правова категорія «юрисдикційна діяльність» адміністративних судів потребує нового погляду на суть та характеризуючі ознаки.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі теорії адміністративного права і процесу, наукових поглядів адміністративістів, норм чинного законодавства визначити ознаки, що розкривають і характеризують сутність юрисдикційної діяльності адміністративних судів в умовах формування правового суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Адміністративним судам відведено провідне місце в питаннях реалізації адміністративно-правового забезпечення прав і свобод громадян у сфері публічно-правових відносин. Як відзначає М. Смокович, адміністративний суд в Україні став вагомим політичним чинником, причому не тільки у справах за позовами до вищих органів влади, а й в інших, які через постійне зростання їх кількості свідчать про катастрофічне незадоволення громадян іншими суб'єктами владних повноважень [1, с. 24].

Така точка зору підкріплена нормою ст. 55 Конституції України, згідно якої кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [2]. Для створення реальних умов, що сприяють реалізації передбаченого права особи на звернення до суду, важливого значення набуває доктринальне визначення та законодавча регламентація правил визначення юрисдикційної складової в діяльності адміністративної юстиції.

Як відзначає Н.В. Бабяк, створення умов ефективного функціонування адміністративних судів для якісного виконання покладених на них завдань, пов'язаних із захистом прав громадян у відносинах з органами державної влади і місцевого самоуправління, потребує чітких орієнтирів стосовно того, яке місце адміністративний суд повинен посідати в системі судоустрою України [3, с. 42].

Згідно з правовою позицією, висловленою Європейським судом з прав людини, суд характеризується в матеріальному сенсі своєю юрисдикційною роллю: вирішувати на підставі норм права і по завершенні організованого процесу основне питання, що належить до його компетенції [4, с. 459].

В межах нашого дослідження звернемось до розуміння сутності «юрисдикція». За словником іншомовних слів «юрисдикція» [лат. *jurisdictio*, від *jus (juris)* – право і *dico* – проголошую] – повноваження давати правову оцінку фактам, розв'язувати правові питання [5, с. 863]. За великим тлумачним словником

«юрисдикція» – право чинити суд, розглядати і вирішувати правові питання. Адміністративна юрисдикція – передбачена законом або іншим правовим актом правомочність органів державного управління розглядати індивідуальні адміністративні справи [6, с. 1644].

За твердженням С. Алексєєва юрисдикція характеризується як діяльність компетентних органів, уповноважених на розгляд юридичних справ (конкретних життєвих ситуацій, по відношенню до яких застосовується закон) і на винесення юридично обов'язкових рішень [7, с. 116].

На думку А.П. Шергіна, яку автор викладає у своїй праці, юрисдикція, так само як і правозастосування в цілому, являє собою діяльність, змістом якої є збір, дослідження та оцінка інформації і прийняття відповідного рішення. Вирішення будь-якої юридичної справи можливе лише на основі аналізу наявних фактів і компетентний орган має встановити факти, що мають юридичне значення (вчинення певного правопорушення, невиконання юридичного обов'язку і т.д.). Причому в юрисдикційному процесі встановлення даних фактів є не тільки правом, але і обов'язком органу, який розглядає справу по суті [8, с. 12].

Тож загальне розуміння правової категорії «юрисдикція», означає визначені на законодавчому рівні межі компетенції, якою наділяється суд чи інший орган публічної адміністрації, з метою вирішення юридичної справи.

При цьому, як відзначає М.І.Смокович, не слід плутати юрисдикцію судів з підсудністю, оскільки правила юрисдикції визначають, яка структура судів має розглянути справу, а за правилами підсудності уже в одній структурі (ланці) судів встановлюється компетентний суд, який має розглядати адміністративну справу [9, с. 38].

В ході адміністративної реформи, одним із напрямків якої було передбачено створення адміністративних судів, зі статусом спеціалізованих, постало питання визначення меж компетенції та розмежування юрисдикції між новоутвореними адміністративними судами та судами інших видів юрисдикції.

Як відзначають з цього приводу деякі науковці, періодично виникають колізії між адміністративною та цивільною або господарською юрисдикціями. Більше того, нерідко спостерігаються проблеми з розмежуванням адміністративної та конституційної юрисдикції, зокрема, наприклад, щодо позовів громадян до народних депутатів України щодо неналежного розгляду ними пропозицій громадян, у тому числі законодавчих ініціатив громадян, тощо [10, с. 200].

Наявність неоднозначних, чітко не визначених правил та ознак розмежування юрисдикційної діяльності адміністративних та інших судів призводить до переважаності судової системи зверненнями, що виходять за межі компетенції судового органу, та знижує рівень довіри громадськості і європейської спільноти до судової системи загалом та адміністративної юстиції зокрема.

Як відзначає О. Пасенюк, створення в Україні системи адміністративних судів привело до виникнення юрисдикційних конфліктів стосовно більшості сфер державного управління, зокрема, адміністрування податків, захисту економічної конкуренції, реєстрації речових прав на нерухоме майно, охорони прав інтелектуальної власності, розпорядження землями державної (комунальної) форми власності тощо [11, с. 12].

Щодо порядку визначення юрисдикції, науковцями наголошується та тому, що діяльність з вирішення публічно-правових спорів, справ про вчинені правопорушення, і як наслідок, прийняття відповідного рішення по справі, і визначає зміст юрисдикції.

Тобто юрисдикція, на думку М.І. Пипяка, як вид діяльності органів державної влади безпосередньо пов'язана з охороною суспільних відносин і полягає в розгляді державно-владними органами юридичної справи по суті та прийнятті по ній рішення, виконання якого може забезпечуватися примусовою силою держави. Слід зазначити, що правосуддя як основний напрям діяльності судової влади, безумовно, є найбільш досконалим засобом правової охорони інтересів держави і людини, але зовсім не єдиним [12, с. 57].

Проте в юридичній літературі правова категорія «юрисдикція» все ж таки частіше асоціюється з відправленням правосуддя, ототожнюється з підсудністю та повноваженнями судових органів. Чинний наразі Кодекс адміністративного судочинства України, визначаючи адміністративну юрисдикцію і повноваження адміністративних судів та встановлюючи порядок здійснення судочинства в адміністративних судах [13], містить перелік справ, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів.

Широкий зміст адміністративної юрисдикції охоплює встановлений законом порядок розгляду й вирішення індивідуально-конкретних (адміністративних) справ, що виникають у сфері державного управління (у цьому разі зазначене поширюється й на сферу місцевого самоврядування), спеціально уповноваженими на те органами (посадовими особами) та у відповідних випадках загальними (звичайними) судами. В юридичній літературі підкреслюється відсутність охоплення широким підходом розгляду справ в адміністративних судах і заміна класичного розуміння процесу широким і вузьким тлумаченням цього терміна [14, с. 89].

В свою чергу В.Б. Авер'янов визнає за необхідне зміст інституту «адміністративна юрисдикція» юридично закріпити у відповідному нормативно-правовому акті, об'єднавши юрисдикційну діяльність уповноважених на її здійснення органів держави: а) органів виконавчої влади, уповноважених розглядати

скарги громадян і юридичних осіб на незаконно прийняті рішення, як нижчих органів, так і підлеглих осіб, тобто сфера адміністративного оскарження (адміністративна «квазіюстиція»); б) органів виконавчої влади, уповноважених застосовувати заходи адміністративної відповідальності (адміністративна позасудова юстиція); в) адміністративних судів (адміністративна судова юстиція) [15, с. 193-195].

Юрисдикційна діяльність адміністративних судів, враховуючи її особливість і той фактор, що предметом оскарження являється дія/бездіяльність або рішення органу держави і має суть публічно-правового спору, потребує належного процесуального регулювання. Дослідження наявних фактів, здійснення їх юридичної оцінки відбувається в певній процесуальній формі. Дана умова є обов'язковою для юрисдикції.

Адміністративні суди, будучи органами держави, які покликані в ході розгляду справи забезпечувати правозастосовчу та правоохоронну діяльність, зобов'язані здійснювати вирішення індивідуальних справ за позовом особи, що носять характер адміністративно-правових конфліктів. В ході здійснення своєї юрисдикційної діяльності самостійно оцінюють правомірність поведінки сторін конфлікту і право на застосування заходів юридичної відповідальності.

Юрисдикційна діяльність адміністративних судів визначає сферу реалізації їх влади та повноважень, як складової судової гілки влади в питаннях забезпечення захисту прав особи в публічно-правових спорах.

М.Д. Петришина визначає адміністративну юрисдикцію як певну категорію справ, яка підпадає під компетенцію адміністративних органів; це діяльність органів державного управління та посадових осіб із розгляду адміністративних справ, винесення з них рішень (постанов), а також застосування санкцій в адміністративному порядку (без звернення до суду) [16, с. 98].

На думку Ю.М. Козлова адміністративна юрисдикція являє собою адміністративно-процесуальну діяльність, що здійснюється в позасудовому або судовому порядку з метою розгляду і вирішення адміністративно-правових спорів і застосування адміністративно-примусових заходів [17, с. 413].

Юрисдикцію, на переконання А. Апарова, можна визначити як процесуальну діяльність компетентних органів влади (суб'єктів адміністративної юрисдикції), що здійснюється в установленому порядку (судовому або позасудовому), з метою розгляду і вирішення адміністративно-правового конфлікту, який може виступати у двох правових формах: адміністративно-правовий спір; адміністративне правопорушення [18, с. 76–80].

Адміністративній юрисдикції, з точки зору М.Д. Петришиної, притаманні наступні риси: наявність правопорушення (правового спору), розгляд та вирішення юридичних справ, обумовлених позитивними обставинами, не охоплюються юрисдикційною діяльністю. Юрисдикція виникає лише тоді, коли необхідно вирішити питання про застосування заходів адміністративного примусу (адміністративної відповідальності зокрема) чи спір про право, порушення встановлених правових норм. Стосовно адміністративної юрисдикції такого роду спори виникають між сторонами суспільних відносин, що регулюються адміністративно-правовими нормами, набуваючи характеру адміністративно-правових спорів [16, с. 98].

У якості обов'язкових ознак юрисдикційної діяльності А.П. Шергін вказує: змагальну процедуру вирішення справи; видання юрисдикційного акту у встановленій законом формі і наявність правового спору (правапорушення). Науковець наголошує, що юрисдикція як державно-владна діяльність полягає в застосуванні закону саме до юридичних конфліктів [8, с. 12].

Висновки. Таким чином, аналіз досліджених наукових поглядів та підходів до розуміння юрисдикційної діяльності адміністративних судів, засвідчив відсутність єдиного підходу до визначення поняття «юрисдикція» в сфері функціонування адміністративних судів.

На наш погляд, юрисдикційна діяльність адміністративних судів в умовах формування правового суспільства – це визначені на рівні закону чи іншого нормативно-правового акту межі компетенції адміністративного суду, щодо розгляду та вирішення по суті публічно-правового спору, стосовно правомірності дій чи бездіяльності посадової особи чи органу публічної адміністрації або прийнятого ними рішення, з метою відправлення адміністративного судочинства на засадах справедливості, захисту гарантованих особі прав та інтересів від посягань з боку органів державної влади та місцевого самоврядування.

До характеризуючих юрисдикційну діяльність адміністративного суду ознак можна віднести: має юридичний зміст; наявність публічно-правового спору; детальна регламентація нормами процесуального права; є владною діяльністю органу судової гілки влади; має стадійний характер; направлена на захист інтересів особи шляхом справедливого судочинства; результатом виступає прийняття юридично значимого рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Смокович М. Адміністративне судочинство як елемент конституційного ладу. *Юридична Україна*. 2011. № 9. С. 23–28.
2. Конституція України. Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/conv#Text>
3. Бабяк Н.В. Місце і роль адміністративних судів щодо захисту прав людини та юридичних осіб як важлива умова розвитку демократичних та правових засад української держави. *Науковий вісник*

Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2016. № 23. С. 42-45. URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc23/13.pdf>

4. Сальвіа Микеле де. Прецеденты Европейского суда по правам человека. Руководящие принципы судебной практики, относящиеся к Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод. Судебная практика с 1960 по 2002 г. СПб. : Юридический центр Пресс, 2004.

5. Словник іншомовних слів. За редакцією члена-кореспондента АН УРСР О.С. Мельничука. Київ. 1974. 865 с.

6. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад, і голов, ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун». 2005. 1728 с.

7. Алексеев С.С. Право: азбука – теория – философия: Опыт комплексного исследования. М.: Статут, 1999. 712 с.

8. Шергин А.П. Административная юрисдикция. М., 1979. 215 с.

9. Смокович М.І. Визначення юрисдикції адміністративних судів та розмежування судових юрисдикцій : монографія. К.: Юрінком Інтер, 2012. 304 с.

10. Вербіцька М.В., Семенюк В.О. Межі адміністративної юрисдикції: спірні питання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №3. С. 200-203. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2020/50.pdf

11. Пасенюк О. Адміністративне судочинство: стан та напрямки розвитку. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2011. № 3. С. 3–18.

12. Пипяк М.І. Адміністративний суд в системі державних органів України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2016. 191 с.

13. Кодекс адміністративного судочинства України, Закон від 06.07.2005 № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2005, № 35-36, № 37, ст.446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

14. Мартиновський В. В. Проблема класифікації адміністративно- юрисдикційних проваджень. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. Випуск 24. 2012. С. 85-91.

15. Авер'янов В.Б. Питання адміністративної реформи у змісті. Загальної концепції державно-правової реформи. *Державно-правова реформа в Україні* : тези матеріалів наук.-практ. конф. К., 1997. С. 193-195.

16. Петришина М.Д. Сутність юрисдикції адміністративного суду. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2017. № 29. Том 1.

17. Административное право: Учебник // Под ред. Ю.М. Козлова и Л.Л. Попова. М., 2001. 560 с.

18. Апаров А.М. Поняття і особливості адміністративної юрисдикції. *Європейські перспективи*. 2013. № 10. С. 76–80.

REFERENCES:

1. Smokovych, M. (2011). Administratyvne sudochynstvo yak element konstytutsiinoho ladu. [Administrative proceedings as an element of the constitutional order]. *Yurydychna Ukraina*, 9, 23–28 [in Ukrainian].

2. Konstytutsiia Ukrainy. (1996, June 28). [Constitution of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, 30, 141. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/conv#Text> [in Ukrainian].

3. Babiak, N.V. (2016). Mistse i rol administratyvnykh sudiv shchodo zakhystu prav liudyny ta yurydychnykh osib yak vazhlyva umova rozvytku demokratychnykh ta pravovykh zasad ukrainskoi derzhavy. [The place and role of administrative courts in the protection of human rights and legal entities as an important condition for the development of democratic and legal principles of the Ukrainian state]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Yurysprudentsiia*, 23, 42-45. Retrieved from: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc23/13.pdf> [in Ukrainian].

4. Salvyia Mykele de. (2004). Pretsedenty Evropeiskoho suda po pravam cheloveka. [Precedents of the European Court of Human Rights]. *Rukovodiashchye pryntsypy sudebnoi praktyky, otnosiashchyesia k Evropeiskoi konventsyy o zashchyte prav cheloveka y osnovnykh svobod. Sudebnaia praktyka s 1960 po 2002 h. SPb. : Yurydycheskiy tsentr Press* [in Russian].

5. Melnychuk, O.S. (1974). Slovnyk inshomovnykh sliv. [Dictionary of foreign words]. Kyiv [in Ukrainian].

6. Busel, V. T. (2005). Velykyi tлумачnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.). [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. К.; Ірпін: ВТФ «Перун» [in Ukrainian].

7. Alekseev, S.S. (1999). Pravo: azbuka – teoriya – fylosofiya: Opyt kompleksnogo yssledovaniya. [Law: alphabet - theory - philosophy]. М.: Statut [in Russian].

8. Sherhyn, A.P. (1979). Admynystratyvnaia yurysdyktsiia. [Administrative jurisdiction]. Moskva [in Russian].

9. Smokovych, M.I. (2012). Vyznachennia yurysdyktsii administratyvnykh sudiv ta rozmezhuvannia sudovykh yurysdyktsii : monohrafiia. [Determining the jurisdiction of administrative courts and delimitation of judicial jurisdictions: a monograph]. К.: Yurinkom Inter [in Ukrainian].

10. Verbitska, M.V. ,& Semeniuk, V.O. (2020). Mezhi administratyvnoi yurysdyktsii: spirni pytannia. [Limits of administrative jurisdiction: controversial issues]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*, 3, 200-203. Retrieved from: http://www.lsej.org.ua/3_2020/50.pdf [in Ukrainian].
11. Paseniuk, O. (2011). Administratyvne sudochynstvo: stan ta napriamky rozvytku. [Administrative proceedings: status and directions of development]. *Visnyk Vyshchoho administratyvnoho sudu Ukrainy*, 3, 3–18. [in Ukrainian].
12. Pypiak, M.I. (2016). Administratyvnyi sud v systemi derzhavnykh orhaniv Ukrainy. [Administrative court in the system of state bodies of Ukraine]. Candidate's thesis. Lviv [in Ukrainian].
13. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy. (2005, July 06). [Administrative court in the system of state bodies of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, 35-37, 446. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> [in Ukrainian].
14. Martynovskiy, V. V. (2012). Problema klasyfikatsii administratyvno- yurysdyktsiinykh provadzhen. [The problem of classification of administrative-jurisdictional proceedings]. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia*, 24, 85-91. [in Ukrainian].
15. Averianov, V.B. (1997). Pytannia administratyvnoi reformy u zmisti. Zahalnoi kontseptsii derzhavno-pravovoi reformy. [Issues of administrative reform in the content. General concept of state and legal reform]. *Derzhavno-pravova reforma v Ukraini : tezy materialiv nauk.-prakt. konf. Kiev* [in Ukrainian].
16. Petryshyna, M.D. (2017). Sutnist yurysdyktsii administratyvnoho sudu. [The essence of the jurisdiction of the administrative court]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Yurysprudentsiia*, 29 [in Ukrainian].
17. Kozlov, Yu.M., & Popov, L.L. (2001). Admynstratyvnoe pravo: Uchebnyk. [Administrative law: Textbook]. Moskva [in Russian].
18. Aparov, A.M. (2013). Poniattia i osoblyvosti administratyvnoi yurysdyktsii. [Concepts and features of administrative jurisdiction]. *Yevropeiski perspektyvy*, 10, 76–80 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 14.04.2021

УДК 344.7

DOI: 10.36550/2522-9230-2021-10-79-83

Борисочева Наталія Миколаївна,
аспірант кафедри адміністративного,
цивільного та господарського права і процесу
Академії Державної пенітенціарної служби України

МІСЦЕ ДЕРЖАВНОЇ АВІАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

На підставі аналізу норм чинного законодавства визначено систему суб'єктів взаємодії з Державною авіаційною службою. До яких віднесено: Міністерство інфраструктури України (функціональне міністерство), в структурі якого утворено Державне підприємство обслуговування повітряного руху України, Державне підприємство обслуговування повітряного руху України, Національне бюро з розслідування авіаційних подій та інцидентів з цивільними повітряними суднами, Управління регулювання діяльності державної авіації України – органи, що реалізують державну політику у цивільній авіації та використанні повітряного простору України.

Виділено наступні особливості притаманні суб'єктам публічного адміністрування галузі авіації та використання повітряного простору України: 1) суб'єктом публічного адміністрування виступають, як органи виконавчої гілки влади, так і органи які не маючи такого статусу були наділені відповідним повноваженнями; 2) упорядкованість діяльності усіх державних суб'єктів регулювання авіаційної галузі відповідно єдиної мети та стратегічних завдань, які водночас синхронізовані із основним вектором розвитку держави. Серед таких загальних напрямків розвитку можна виділити – євроінтеграцію, економічне зміцнення України, забезпечення національної безпеки та оборони; 3) широкий профіль діяльності державних суб'єктів регулювання обумовлений тим, що авіація є складовою частиною транспортної галузі держави; 4) урахування, при здійсненні регулятивної діяльності, великої кількості міжнародних стандартів, правил та вимог, що в свою чергу передбачає здатність суб'єктів державного регулювання до активної тісної взаємодії з іноземними організаціями; 5) здатність до інтеграції, тобто комплексного сприйняття галузі авіації та використання повітряного простору України, яка є технологічно складною, не обмежується лише повітряними перевезеннями, включає в себе також виробництво, ремонт і модернізацію, забезпечення освітньої підготовки кадрів, вирішення господарських, земельних та інших правових питань. 6) виключення комерційних інтересів при здійсненні державними суб'єктами регулюючої діяльності, з одночасним упорядкуванням такої діяльності відповідно економічних інтересів держави.

Відзначено, що галузь авіації та використання повітряного простору України регулюється великою кількістю суб'єктів публічного адміністрування, які утворюють складну та багаторівневу структуру, яка не іде на користь розвитку даної галузі. Особливо треба підкреслити різний статус зазначених органів та наявність в них дублюючих

Випуск 10. 2021

© Н.М.Борисочева, 2021